

JAARRAPPORTAGE 2024

Programma Leeuwarden Oost

april 2025

Inleiding

Veel mensen wonen met plezier in één van de vijf wijken in Leeuwarden Oost. Toch komt het in dit stadsdeel vaak voor dat armoede van generatie op generatie wordt doorgegeven. Met alle problemen die daarbij horen. Dat willen we samen met bewoners en partners doorbreken!

In de komende 20 jaar investeren we in Leeuwarden Oost om dit tot een gebied te maken waar kinderen kansrijk opgroeien, zonder armoede. Waar het goed werken, gezond leven, veilig en fijn wonen is. Met onze onderscheidende aanpak en een krachtige samenwerking van bewoners, scholen, woningcorporaties, gemeente, Rijk, zorgverzekeraar, politie, werkgevers en andere maatschappelijke organisaties uit het gebied gaan we dit veranderen.

Van ambitie naar uitvoering

In deze rapportage geven we de voortgang van het jaar 2024 weer. Een jaar waarin de meeste financiële middelen een bestemming kregen bij de uitvoeringspartners. Waardoor initiatieven, na de opbouwfase, daadwerkelijk van start konden. Van ambitiedocument (2021), naar uitvoeringsplan (2022), naar inrichtingsfase (2023), zijn we nu in de uitvoeringsfase gekomen. Deze tijd is nodig geweest om tot een gedragen gezamenlijke aanpak te komen met ruim 50 partners.

Nieuwe afspraken

Deze uitvoeringsfase vroeg her en der om herziening van de bestaande contractafspraken, zodat de nieuwe afspraken pasten bij de plus en de ambitie van het programma. Met de meeste partners is het gelukt afspraken in 2024 te maken, waarvan we al de eerste resultaten kunnen delen. Daarnaast besteden we aandacht aan de lessen die we geleerd hebben en hoe we een lerende beweging op gang willen brengen. We zien dat we met de uitvoering in een fase komen waarin we meer werken vanuit integraliteit. In 2025 wordt er verder gewerkt aan de ontwikkeling van een ketengerichte aanpak waarin de levensloop van de mensen binnen Leeuwarden Oost centraal staat.

Belangrijkste les

Verderop in deze rapportage geven we een opsomming weer van onze geleerde lessen. Onze belangrijkste les hebben we geleerd na het opstarten van verschillende initiatieven in de wijken. Hieruit blijkt dat het niet alleen belangrijk is om de bewoners te vragen wat zij nodig hebben, maar ook om de professionals in de wijken zelf te laten bepalen wat er nodig is. Deze professionals, die nauw samenwerken met de bewoners, weten welke werkwijzen en middelen nodig zijn om de initiatieven succesvol te maken. Het is daarom essentieel dat zij beter gefaciliteerd en geschikt geselecteerd worden. Continuïteit en nabijheid met de juiste persoon op de juiste plek is cruciaal voor de mensen in deze wijken waar het vertrouwen in instanties en overheid laag is. Door meer wijkgericht te werken is de afstand minder groot. Zo werken professionals en bewoners meer samen aan hetzelfde doel waardoor de impact toeneemt.

Leeswijzer

In deze voortgangsrapportage geven we verantwoording over de uitgevoerde werkzaamheden onderverdeeld naar gemeenschappelijke prioriteiten (hoofdstuk 2) en prioriteiten per pijler (hoofdstuk 3), de financiën van de specifiek aan Leeuwarden Oost toegekende middelen over 2024 (hoofdstuk 4) en de monitoring (hoofdstuk 5). Van belang is om te beseffen dat het programma de eerste outputindicatoren nu kan delen.

NB. Het programma werkt samen met ruim 50 partners die soms meer of ander werk moeten doen dan ze gewend zijn. Dit vraagt om afstemming op alle niveaus. Lees daarom ook de ervaringen en lessen, niet alleen de cijfers. We creëren hiermee een lerende omgeving. De op onderdelen lagere aantallen in de lopende projecten komen door de lange opstartfase voor een gezamenlijke aanpak. Nu veel initiatieven zijn gestart, zullen deze aantallen in de komende tijd toenemen. Over een periode van 4 jaar in uitvoering zullen we meer rapporteren op outcome/effect.

Samenvatting

Na een voorbereidingsperiode van het stellen van ambities, ontwikkelen van plannen en regelen van de randvoorwaarden en middelen werden de meeste financiële middelen toegewezen aan uitvoeringspartners. Hierdoor ging in 2024 een groot deel van de initiatieven van start. Dit heeft een aanlooperperiode nodig om zijn weg te vinden in een andere manier van werken. Of met extra formatie bovenop de bestaande werkwijze. Dat werkt goed als de basis staat en context stabiel is, anders komt een initiatief lastig van de grond. Initiatieven waarbij er focus en toewijding is en duidelijke afspraken zijn gemaakt over rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn succesvoller.

De werkprincipes van Leeuwarden Oost zijn: Voornemen, Verbinding, Verandering, Vooruitgang, en Verantwoording. Deze principes vormen de basis voor de realisatie van de prioriteiten van 2024:

- **Voornemen:** Er is een impactfonds opgericht voor eerst drie jaar waarin geïnvesteerd kan worden in kansrijke initiatieven die vanuit de reguliere organisaties/overheid lastig mogelijk te maken zijn. De pilot resultaatfinanciering is afgerond en er wordt onderzocht of en zo ja hoe deze wijze van financieren regulier geïmplementeerd kan worden.
- **Verbinding:** Bewoners- en partnerbetrokkenheid vraagt een lange adem. Er zijn wijkplannen uitgevoerd in Bilgaard, Vrijheidswijk, Hechterp-Schieringen en Vlietzone. Communicatie en samenwerking met informele leiders/wijkorganisaties in de wijken is extra op geïnvesteerd via de coördinator bewonersbetrokkenheid. We zien dat in wijken waar het vertrouwen laag is, veel onrust is en de bemensing onderbezet het lastig is een plus te realiseren. Dit vraagt extra aandacht en tijd vanuit professionals en steun aan informele leiders dan elders.
- **Verandering:** Het programma richt zich op systeemdoorbraken, innovaties en domein overstijgende samenwerkingen. Voorbeelden van doorbraken zijn: gratis kinderopvang, de pilot LWD schuldenvrij en het samenwerken op het gebied van veiligheid in het MultiTeam.
- **Vooruitgang:** Het doorbreken van armoede voor de nieuwe generatie is het doel. Hoeveel mensen we hebben bereikt die vooruitgang hebben ervaren, is terug te vinden per interventie. We zien daarbij dat het goed werkt om mensen die hulp nodig hebben en hulp willen bieden te koppelen, zoals Taalmaatjes of Buurtgezinnen. Ook worden effectieve aanpakken uitgebreid over de stad zoals Buurtgezinnen en LWD schuldenvrij.
- **Verantwoording:** De ambities zijn uitgewerkt in smart-doelen en worden kwantitatief gevolgd via het dashboard Leeuwarden Oost. De kennisagenda opzetten blijkt complex en vraagt opnieuw een verkenning in haalbaarheid.

Met Leeuwarden Oost staat er een netwerk aan samenwerkingspartijen. De activiteiten binnen leren, gezondheid en veiligheid lopen volop in uitvoering en daar ontstaat al meer integraal samenwerken. Denk daarbij aan bewoners die met ontwikkeling op basisvaardigheden vanuit Dbieb voorbereid zijn op een opleiding of werk. Of bewoners die toch aan het werk kunnen met behulp van gratis kinderopvang of een steungezin. De pijler werk heeft meer tijd nodig, omdat het minder eenvoudig georganiseerd is met een pallet aan werkgevers. Wonen is een pijler van de lange adem. Inmiddels is met het meerjarige ontwikkelprogramma de strategie neergezet.

Door dichtbij te zijn, is er meer zicht op wat er in de wijken speelt. Zo kan er gericht worden ingespeeld op de behoeften van de bewoners en kunnen we bouwen aan herstel van vertrouwen. Wijkgericht werken met alle partners biedt potentie om de samenwerking te bevorderen en de professionals voldoende faciliteiten te geven om de doelen te bereiken.

Inhoud

Inleiding	2
Samenvatting	3
Inhoud	4
Hoofdstuk 1: Programma-aanpak algemeen	5
Hoofdstuk 2: Gemeenschappelijke prioriteiten 2024	6
Hoofdstuk 3: Gerealiseerde prioriteiten per pijler 2024	11
3a. Geleerde lessen over 2024	15
Hoofdstuk 4: Wat is bereikt en wat is gedaan (output/resultaat)	17
Hoofdstuk 5: Monitoring stand van zaken over 2024	30

Hoofdstuk 1: Programma-aanpak algemeen

De opgaven waar Leeuwarden Oost zich de komende generatie op richt zijn beschreven in het ambitiedocument en het programmaplan. De centrale opgave is armoede doorbreken van generatie op generatie. Daarbij is het strategische doel;

- De kwaliteit van leven van mensen te verbeteren op bestaanszekerheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en vertrouwen.
- Het toekomstperspectief op leren, werken, wonen en gezondheid te vergroten.

In het programmaplan is gekozen voor vier leefgebieden, onze pijlers: leren, wonen, werken, gezondheid. Veiligheid wordt, met de komst van het programma Preventie met Gezag en de urgentie die we het afgelopen jaar zagen, een belangrijk onderwerp om uit te werken. Eerder dachten we dat het logisch was hier een vijfde pijler van te maken. Maar omdat de opgaven vaak overlappen met de andere pijlers, vragen we ons af of dit nodig is. We proberen de aanpak dus aan elkaar te koppelen en toch voorlopig geen extra pijlers te maken. We willen in 2025 de ketenaanpak in de levensloop van bewoners uitwerken en nemen daar dit vraagstuk in mee.

De doelstellingen die we per pijler hebben geformuleerd zijn in de veranderstrategie:

HET HOGERE DOEL De (nieuwe generatie) bewoners van Leeuwarden Oost ervaren (de komende twintig jaar) een goede kwaliteit van leven en hebben perspectief op leren, werk, wonen en gezondheid.			
Met het volgende effect op de kwaliteit van leven en op het perspectief voor bewoners:			
Bestaanszekerheid Een schuldenvrij stadsdeel voor de nieuwe generatie.	Kansengelijkheid Geen jongeren meer in de bijstand.	Leefbaarheid Actieve en veilige wijken waar het plezierig wonen is.	Vertrouwen De partners werken en denken vanuit mensen.
Leren Meer bewoners hebben een opleiding, meer kansen zich te ontwikkelen en er is geen schooluitval.	Werken Meer mensen hebben een baan of doen vrijwilligerswerk. Ze ervaren minder drempels om aan de slag te gaan.	Wonen Mensen hebben een betaalbare en kwalitatief goede woning en leef-omgeving met wooncarrière.	Gezondheid Mensen voelen zich fysiek, mentaal en financieel gezonder.

Tabel uit het programmaplan

Voor alle doelstellingen geldt dat Leeuwarden Oost zich richt op extra activiteiten, als plus op de reguliere activiteiten van partners. Cruciaal is daarbij dat activiteiten niet op zichzelf staan en een schakel vormen in een ketting van (bestaande) activiteiten. In de uitvoering van het programmaplan houden we rekening met zowel korte-termijn impact in individuele leefsituatie als lange-termijn veranderingen op het gebied van bestaanszekerheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en vertrouwen. Daarbij zijn resultaten te onderscheiden op individueel en buurt/wijk/gebiedsniveau.

Hoofdstuk 2: Gemeenschappelijke prioriteiten 2024

De werkprincipes van Leeuwarden Oost (de 5 V's) zijn:

1. Voornemen: twintig jaar doelgericht werken
2. Verbinding: samen met bewoners en partners
3. Verandering: een plus in doorbraken, innovaties en samenwerking
4. Vooruitgang: doorbreken van armoede voor de nieuwe generatie
5. Verantwoording: doen we wat we afspreken, meten, en behouden wat werkt

Op basis van deze werkprincipes zijn de volgende prioriteiten geformuleerd. Hieronder een toelichting op de realisatie van gemeenschappelijke prioriteiten over 2024.

1. Voornemen

"We zijn geen projectencarrousel maar werken aan duurzame samenwerking"

Twintig jaar samenwerken betekent dat we steeds moeten nadenken over de juiste strategie. Lange termijn-denken, doelgerichtheid en ook geduld zijn van belang, de gewenste effecten zullen immers pas na een tijd zichtbaar worden. Een **meerjarige financieringsstrategie** op goedwerkende activiteiten heeft prioriteit. We monitoren binnen de activiteiten, wat vraagt om een borging en vervolfinanciering.

Financiën

In 2024: De gerealiseerde dekking over de periode 2021 tot en met 2024 bedraagt € 45,2 mln. Een groot deel van de financiën komt vanuit de gemeente (regulier en fondsen coalitieakkoord) en het Rijk (SPUK Kansrijke wijk) voor de periode 2021-2024: 79% komt van het Rijk, 16% van Gemeente en 5% van Partners. Jaarschijf 2024 betreft 11,7 miljoen.

In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de financiële stand van zaken. De financiële verantwoording van de regelingen - de specifiek aan Leeuwarden Oost toegekende middelen - over 2024 (begroting en realisatie).

Financieringsstrategie borgen is een algemene prioriteit voor alle activiteiten.

- Programmacontrol en administratieve organisatie sluiten volledig aan op de gemeentelijke Planning & Control cyclus.
- De Pilot resultaatfinanciering is per eind oktober formeel afgerond. Voor de afhandeling van nog lopende trajecten is tot halverwege 2025 de tijd. Samen met de gemeente wordt nu onderzocht waar deze wijze van financieren of een variant daarop regulier geïmplementeerd kan worden als aanvulling op bestaande wijze van financieren. Wel vraagt dit om maatwerk omdat de wijze van financieren afhangt van het product. De uitgangspunten van de pilot worden als waardevol gezien om mee verder te experimenteren: pas uitbetalen als het resultaat is behaald, de bewoner als resultaatbepaler, het monitoren van de resultaten en waar mogelijk ontschot budget.
- De financiële middelen voor Leeuwarden Oost, zoals de fondsen van gemeente en Rijk, zijn financieel weggezet bij de partners. Niet uitgegeven middelen worden doorgeschoven naar de volgende jaren. Bijvoorbeeld voor de SPUK Kansrijke wijk wordt per 2025 een doorschuifverzoek naar 2026 aan het Rijk gedaan. Tevens komt er een nieuwe SPUK Kansrijke wijk aanvraag. Daarmee is de borging voor succesvolle interventies voor de komende drie jaar geregeld.

2. Verbinding

"Alleen ga je sneller en samen kom je verder"

We willen **bewoners- en partnerbetrokkenheid** steviger ontwikkelen. Bewoners en partners hebben een cruciale rol in het programma. We zoeken verbinding en werken samen met informele leiders in de wijken. Zij helpen om het programma aan te laten sluiten op de behoefte van bewoners.

Bewonersbetrokkenheid

Samenwerking en verbinding met bewoners is cruciaal om aan te sluiten bij behoeften en wensen van de bewoners. Dit is een algemene prioriteit voor alle activiteiten.

Wijkplannen

Overleggen zijn gestart om de voortgang van wijkplannen te bewaken, met vereenvoudigd financieel proces. Uitdaging is meer bewoners te bereiken. In Bilgaard, Vrijheidswijk, Heechterp-Schieringen en Vlietzone zijn in 2024 activiteiten uitgevoerd. In Bloembuurt-Oldegalileën, Tjerk Hiddes-Cambuursterhoek en Camminghaburen is meer aandacht nodig door o.a. onderbezetting.

Gerealiseerde wijkplannen 2024: Activiteiten in Bilgaard, Vrijheidswijk en Heechterp-Schieringen.

Bilgaard: Meer activiteiten georganiseerd in koken, ontmoeten en spelen waarbij de speeltuin is verbeterd. Vrijheidswijk: heeft een sociaal beheerder en zakelijk leider. Wijkbedrijf is herstart, fietspad omgelegd en het jeugdhonk heeft na jaren weer een vaste plek. Watertappunten aangelegd. Heechterp-Schieringen: terras bij het wijkcentrum.

Bloemenbuurt-Oldegalileën: samenwerking wijkpanel gestart en bijdrage aan pumptrackbaan.

Vlietzone: aansluiting gemaakt met plan van aanpak. Tjerk-Hiddes Cambuursterhoek: netwerkoeverleg gestart.

Bewonersallianties

In Heechterp-Schieringen werken de bewonersorganisaties samen aan wijkplannen. Ze zijn de krachten gaan bundelen met de komst van de sociale voedseltuin. Daarbinnen is geleerd om zo vroeg als mogelijk bewonersorganisaties mee te nemen. De coördinator bewonersbetrokkenheid kan hierin een verbindende rol hebben. We verkennen de uitrol naar andere wijken voor een gezamenlijke wijkagenda. Bezetting en continuïteit in de wijken bepalen het ambitieniveau. De ontwikkeling van de cultuurschakel kan als alliantie bijdragen aan meer cultuursensitief werken.

Buurkracht

Zoekt nieuwe actieve bewoners in Camminghaburen, Bilgaard, Vrijheidswijk en Oud Oost.

Samenhang met bestaande initiatieven vereist extra afstemming en communicatie, zodat het op elkaar aan blijft sluiten.

Nieuwe route

Ingezet in Camminghaburen voor bewonersparticipatie waarbij de gemeente de kaders vaststelt voor het plan en bewoners de invulling mogen bepalen.

Communicatie

Betrekken en informeren van bewoners en partners is een algemene prioriteit voor alle activiteiten.

In 2024 zijn verschillende interventies gestart, waarbij de focus verschoof van partner- naar bewonerscommunicatie en -participatie. In de wijken werd ingezet op samenwerking tussen partners, informele leiders en het programmateam Leeuwarden Oost. Persoonlijk contact bleek effectief maar arbeidsintensief. Een communicatiemedewerker begon in april 2024 met werken vanuit wijkcentra en netwerkoverleggen. Het communicatieconcept 'In Oost...' werd samen met bewoners ontwikkeld om beter aan te sluiten bij hun taal en beleving.

Er werd extra aandacht besteed aan jongerencommunicatie, met podcastafleveringen en samenwerking met jongerenwerkers. Het jaarlijkse event in november met 170 partners en bewoners benadrukte het gezamenlijke doel en de samenwerking. Verhalen van partners en bewoners werden gedeeld via nieuwsbrieven en sociale media, wat leidde tot een toename van volgers op LinkedIn. Er werden ook diverse werkbezoeken en bijeenkomsten georganiseerd voor ministers en andere belanghebbenden.

3. Verandering

"Als je doet wat je altijd deed krijg je wat je altijd kreeg"

De verandering is gericht op verbetering in het systeem, vanuit het perspectief van mensen. Dat vraagt om een andere aanpak. Het programma is een plus op de bestaande activiteiten en sluit zo goed mogelijk daarop aan. De plus bestaat ook uit **systeendoorbraken** in wetten en regels, **innovaties** in andere manieren van werken en **domein overstijgende samenwerkingen**.

Doorbraken in 2024

Het werken aan doorbraken is erg arbeidsintensief en vraagt daarmee veel tijd van de mensen die eraan meewerken. Brede kennis, doorzettingsvermogen en de juiste mensen/partijen verbinden en meekrijgen is hiervoor nodig. Verderop is te lezen welke lessen we uit de werkwijze halen.

Soms is het programma een vliegwiel waarbij het mogelijkheden aanjaagt en het dan elders borgt. In 2024 was het bijvoorbeeld mogelijk om 30 gezinnen, die door armoede al minimaal vijf jaar niet op vakantie konden, toch op vakantie te laten gaan. De gemeente kon dit initiatief niet eenvoudig financieren, dus heeft het nieuwe stadsweeshuis dat opgepakt en direct geborgd in de financiering voor vier jaar. Toerisme alliantie Friesland heeft dit initiatief geborgd. Zo kan iets ook los van de overheid mogelijk gemaakt worden.

Er zijn drie fondsen, het nieuwe stadsweeshuis, Oldburgerweeshuis en Grovestinsfonds, die in 2024 gezamenlijk een impactfonds Leeuwarden Oost hebben opgericht. Vanaf 2025 wordt dit fonds benut voor initiatieven die lastig zijn om door de overheid te financieren.

Gerealiseerde doorbraken:

1. Wonen: gezamenlijk met medewerkers van de gemeente vanuit wonen en veiligheid is het juridisch en bestuurlijk instrumentarium op het gebied van leefbaarheid en veiligheid in kaart gebracht. Als vervolg hierop gaat de gemeente in 2025 aan de slag met het invoeren van de verhuurdersvergunning.
2. Bewonersbetrokkenheid: de Nieuwe route is opgestart in Camminghaburen waarin we nieuwe vormen van bewonersbetrokkenheid en participatie uitproberen en waarbij de gemeente vooraf kaders geeft. De beslissingsruimte ligt bij de bewoners.

3. Gezondheid: de pilot schuldenaanpak is voortgezet, waarbij ruim 100 mensen meedoen in het traject. Van 78 mensen zijn de schulden afgelost.
4. Financiering: resultaatfinanciering is tot stand gekomen voor 75 deelnemers voor de pilot met de sociaal ondernemers. Dit is een andere manier van financieren op basis van de ervaringen van bewoners. Een groot deel van de bewoners geeft aan dat hun welbevinden is toegenomen, ze zijn meer gaan participeren bijv. als vrijwilliger en een deel is richting werk begeleid.
5. Veiligheid: het privacy-convenant om informatiedeling tussen partijen mogelijk te maken is uitgewerkt. Het MultiTeam PmG werkt met steeds meer uitvoerende professionals vanuit verschillende (o.a. sociaal en veiligheid) domeinen samen waardoor ze steeds vaker rode draden kunnen herkennen bij de ondersteuning van jongeren en zo oorzaken kunnen aanpakken van hoe jongeren in de criminaliteit komen.
6. Integraal: ervaring lifecoaching en werkwijze MultiTeam PmG waarin jongeren die risico's lopen vroegtijdig begeleiding krijgen. Lees het rapport over de pilot [hier](#).
7. Leren/werken: Een doorbraak mogelijk maken bij de uitvoering van School & Omgeving. Hierin liepen we tegen blokkades op tussen de stelsels van de ministeries van OCW en SZW. Wat bedrijfsvoeringvraagstukken en daarmee ook de instandhouding van de Kinderopvang raakt.
8. Gezondheid: De uitwerking van structurele financiering van preventie en de sociale basis via een revolverend fonds. Daarmee werken we aan de verschuiving van zorg naar welzijn. Dit is onderdeel van de transformatieaanvraag Versterken sociale basis via Friza.

4. Vooruitgang

"It takes a village to raise a child"

Het doorbreken van armoede voor de nieuwe generatie bewoners is ons doel. We volgen **kwalitatief** of mensen een vooruitgang ervaren op de leefgebieden. We luisteren naar de **verhalen** van mensen die meedoen aan de activiteiten, halen daar **lessen** uit en delen die met elkaar. Zo geven we betekenis aan de activiteiten vanuit het perspectief van de deelnemers.

In 2024 hebben we een kennisnetwerkoördinator aangesteld. De werkzaamheden betreffen het opzetten, aanjagen en coördineren van het kennisnetwerk Programma Leeuwarden Oost om te komen tot een goede kennisagenda en aanpak. Het kennisnetwerk Leeuwarden Oost bestaat uit de kennisinstellingen o.a. NHL Stenden, RUG Campus Fryslân, Planbureau Fryslân en de gemeente Leeuwarden. De kennisnetwerkoördinator heeft voorgesteld om te gaan werken met kenniscafé's op diverse onderwerpen. Dit kan een aanpassing vormen op de werkwijze, zodat er een lerende beweging komt.

Er is nog geen concrete kennisagenda voor het programma. Vanwege beperkte capaciteit bij de kennisinstellingen, bekijken we wat haalbaar is. De kennisinstellingen bepalen welke doelen ze kunnen bereiken. Samen met de gemeente gaan we in een werkgroep kijken naar een haalbare uitwerking.

5. Verantwoording

"Meten is weten"

De ambities van het programma zijn uitgewerkt in smart-doelen, met activiteiten die daarbij aansluiten. We volgen de nieuwe werkwijzen door ook **kwantitatief** te volgen **hoeveel mensen we bereiken** en wat de **effecten** op termijn zijn in relatie tot de gewenste doelen.

In 2024 hebben we de doelenboom en het dashboard verder ontwikkeld. Het dashboard is op outcome-niveau en wordt eens per jaar geactualiseerd. Met hulp van het economisch onderzoeks- en adviesbureau Decisio en het gemeentelijke datacentrum Sociaal domein hebben wij per pijler en interventie outputindicatoren gedefinieerd. De aantallen per outputindicator worden vanaf nu per jaar verzameld. Daarbij zijn we ook geïnteresseerd in het gezamenlijke effect van alle interventies op langere termijn. Daarom wordt per pijler de outcome gemonitord. Deze outcome indicatoren worden bijgehouden in het dashboard Leeuwarden Oost.

Het dashboard is ontwikkeld op basis van de doelenboom op Leeuwarden Oost in cijfers (<https://leeuwarden.incijfers.nl/dashboard/leeuwarden-oost/>). Daarnaast blijft het dashboard in ontwikkeling doordat bijvoorbeeld outcome-indicatoren worden aangescherpt. Vanuit de landelijke monitoring van het NPLV wordt ook gewerkt aan een basis set van indicatoren om landelijke vergelijkbaarheid mogelijk te maken. Zodra deze definitief is zal het gemeentelijke dashboard hierop aangesloten worden.

In hoofdstuk 4 van dit rapport is de realisatie op doelstelling niveau beschreven. Goed om te beseffen dat we in 2023 net zijn begonnen met de inrichting en uitvoering en met de diversiteit aan financiers bezig zijn met één rapportage inrichting.

Hoofdstuk 3: Gerealiseerde prioriteiten per pijler 2024

In het jaarplan 2024 staan de prioriteiten over 2024 per pijler benoemd. Die zijn gekoppeld aan onze hoofddoelstelling: het perspectief van mensen vergroten en de kwaliteit van leven verbeteren.

Hieronder lichten we **per pijler de resultaten op de prioriteiten van het jaarplan 2024** uit. Gedetailleerdere informatie staat benoemd in de resultaten van hoofdstuk 4. Hier staan ook de meeste resultaten van de spuk-activiteiten benoemd.

Leren

Doel: Meer bewoners hebben een opleiding, kansen zich te ontwikkelen en er is geen schooluitval.

1. Voornemen: dagarrangement onderwijs- en ontwikkeltijd ontwikkelen

Realisatie: Met de ministeries van SZW en OCW en het IPW is gewerkt aan een doorbraak op de gevolgen van de uitwerking School & Omgeving op de bedrijfsvoering Kinderopvang. Opstarten van een project in het toeleiden naar werk of scholing voor ouders van één IKC. Ouders worden door consultants, die werkzaam zijn op deze locatie, intensief en langdurig in het gehele traject naar werk of opleiding begeleid. Als middel wordt de mogelijkheid van gratis kinderopvang ingezet.

2. Voornemen: verrijking schooldag in het voortgezet onderwijs van 2024 – 2027.

Realisatie: primair en voortgezet onderwijs hebben gezamenlijk een plan opgesteld voor het werken aan een goede overgang naar het voortgezet onderwijs. Op drie locaties in Leeuwarden Oost maken 35 kinderen gebruik van gratis huiswerkbegeleiding voor een goede overgang naar het voortgezet onderwijs. Er is een locatie opgestart met de rijke schooldag in het voortgezet onderwijs.

3. Voornemen: buitenschools aanbod ontwikkelen via School en omgeving.

Realisatie: Het doel voor 2024 is vier uur extra ontwikkeltijd op de tien IKC's (spuk). Er is twee tot vier uur extra ontwikkeltijd op tien IKC's voor ca. 1500 kinderen gerealiseerd.

SPUK activiteiten: Programma school en omgeving, opschalen Klasse!Kas, tien gratis kinderopvangplaatsen, 25 IKC medewerkers op groep van twee tot zes jarigen inclusief training en werken aan basisvaardigheden van ouders.

Werken

Doel: meer mensen hebben een baan of doen vrijwilligerswerk. Ze ervaren minder drempels om aan de slag te gaan. Geen jongeren meer in de bijstand.

1. Voornemen: Aan de bak garanties (werkwijze ontwikkelen met een goede aansluiting tussen onderwijs, overheid en ondernemers met 75 baangaranties bij bedrijven) voor jongeren uit Leeuwarden Oost.

Realisatie: er is een ronde geweest langs de werkgevers om te verkennen of er draagvlak is voor het afgeven van baangaranties. Dat draagvlak is er. Er waren nog geen middelen voor de planvorming en opstart van de aan de bak garanties.

2. Voornemen: Haventraject ontwikkelen voor jongeren als alternatief op de bijstand (learning on the job).

Realisatie: Het plan voor de Haven is gestopt, omdat het niet kon rekenen op voldoende draagvlak bij de gemeente om tot uitvoering te komen. Het plan had uiteindelijk onvoldoende onderscheidend vermogen ten opzichte van de al bestaande inzet op jongeren vanuit de gemeente Leeuwarden. Met de gemeente is gewerkt aan een wijkgerichte verbeteraanpak om jongeren uit de bijstand te krijgen.

3. Voornemen: uitvoering geven aan het plan wijk- en bewonersbedrijven, waarin de ambities per wijk-/bewonersbedrijf staan beschreven.

Realisatie:

- De ambities van de wijkbedrijven verschillen en de gemeente heeft geen gericht beleid op de wijkbedrijven. De wijkbedrijven hebben wel allemaal extra mogelijkheden gekregen voor het verstrekken van vrijwilligersvergoedingen.
- De uitvoering van de basisbanen is opgepakt door de Gemeente Leeuwarden in samenwerking met Caparis en de wijkorganisaties. In totaal hebben 16 bewoners een basisbaan gevonden waarvan 13 woonachtig of werkzaam in Leeuwarden Oost.
- Er stroomden 27 bewoners bij de wijkbedrijven vanuit vrijwilligerswerk door naar betaald werk.
- Ook is er in 2024 gewerkt op basis van de pilot resultaatfinanciering, een samenwerking met De Dreamfabryk en Wijkbedrijf Bilgaard, vanuit het Gezinslab in Bilgaard. Via deze samenwerking zijn er via De Dreamfabryk 25 bewoners doorgestroomd naar werk, 13 bewoners zijn gestart met vrijwilligerswerk en 11 bewoners startten een opleiding. Vanuit Wijkbedrijf Bilgaard stroomden 6 bewoners door naar werk en startten 14 bewoners met vrijwilligerswerk.

Wonen

Mensen hebben een betaalbare en kwalitatief goede woning en leefomgeving met wooncarrière.

1. Voornemen: ontwikkelkader als samenhangende integrale visie tot 2040, die richting geeft in het maken van fysieke keuzes in relatie tot sociale ontwikkelingen.

Realisatie: In 2024 was het doel om een beeldend ruimtelijk perspectief te maken tot en met 2040 voor Leeuwarden Oost samen met partners die richting geeft in het maken van fysieke keuzes in relatie tot sociale ontwikkelingen. Het ontwikkelproces is afgerond en het ontwikkelprogramma zal in 2025 worden vastgesteld.

2. Voornemen: wonen waar je wilt is gekoppeld aan de wijkplannen, waarbij er onderzocht wordt of de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijk Problematiek als doorbraak passend is.

Realisatie: De wijkpaspoorten zijn verbonden aan de wijkplannen en besproken binnen de verschillende netwerkoverleggen in de wijken. In 2024 is er een woondeal gesloten met het rijk met de ambitie om 1500 woningen toe te voegen tot en met 2035. Daarvoor is gestart met een verdichtingsstudie om de mogelijkheden te onderzoeken en leefbaarheid daarin mee te nemen waarvan de oplevering in 2025 is.

Daarnaast is breed het juridisch en bestuurlijk instrumentarium onderzocht op het gebied van wonen en veiligheid. Daaruit vloeit voort dat eerst ingezet gaat worden op het invoeren van de Verhuurdersvergunning in 2025 en niet op de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijke Problematiek.

3. Voornemen: zichtbare resultaten in de leefomgeving op basis van de wijkplannen en de verduurzaming van 44 particuliere woningen.

Realisatie: Onderdelen van de wijkplannen gericht op leefbaarheid zijn deels uitgevoerd zoals:

- de voorbereiding van de grofvuilproef die in 2025 start.

- Voor het opknappen van speeltuinen is er een gezamenlijk plan gemaakt met de wijken om deze de komende jaren op te knappen. In 2024 zijn de speeltuinen in het Vijverpark en in de Saskiadwarsstraat in de Vlietzone opgeleverd.
- In Camminghaburen is in 2024 begonnen met het aanleggen van de skatebaan. Vanwege angst voor overlast en onveiligheid is de aanleg tijdelijk stilgelegd. In 2025 starten gesprekken met de wijk om te komen tot een gedragen plan voor het park, waaronder een speelplek (zie ook bewonersbetrokkenheid).
- Gedurende het jaar zijn een aantal particulieren gestart met de pilot verduurzaming Leeuwarden Oost. Bij 11 van de 38 woningen is gestart met de werkzaamheden. Tegelijkertijd is verder gewerkt aan het draaiboek om het de pilot volgend jaar te kunnen opschalen.

SPUK activiteiten: Sociale plus op de herstructurering in Heechterp, gezonde leefomgeving vormgeven in een verkenning op een sociale voedseltuin die gezinnen voorziet van groente en fruit.

Gezondheid

Doel: mensen voelen zich fysiek, mentaal en financieel gezonder.

1. Voornemen: het ontwikkelen van een gebiedsgerichte doorbraakstrategie met Rijk, gemeente en zorgverzekeraar voor de continuering van de sociale basisvoorzieningen en verstevigen van de gemeenschapsstructuur in de wijken in samenhang met de andere trajecten (FPA en regioplan).

Realisatie: Samen met het Instituut voor Publieke Waarden is een verkenning uitgevoerd naar een revoluerend fonds, waarbij de aanpak in Bilgaard als casus heeft gediend. De uitwerking is onderdeel geworden van de transformatie-aanvraag FrIZA Versterken Sociale Basis. Deze aanvraag loopt nog. Verder zijn in 2024 ervaringen gedeeld met de andere focusgebieden en in het Strategisch Beraad Sociaal Domein.

2. Voornemen: voortzetten van het Gezinslab en een vervolgplan maken voor gefaseerde uitbreiding naar de andere wijken als proeftuin voor de sociale basis.

Realisatie: het vervolgplan voor het Gezinslab is gemaakt, alleen is er niet gekozen voor een brede uitrol. In overleg met financier FNO is besloten om te blijven focussen op de twee wijken Bilgaard en Oud Oost. Daarbij wordt de aanwezige infrastructuur optimaal benut en leren we van de aanpak. De regie ligt nu meer in de wijk. Er worden veel eenvoudige vragen (ruim 3600) van bewoners rechtstreeks beantwoord en voor een klein deel (ca 70 casussen) is de hulp van een maatwerkspecialist nodig. Slechts een klein deel daarvan leidt tot een maatwerkoplossing via de gemeentelijke routes.

3. Voornemen: de activiteiten binnen de pijler (o.a. uit de SPUK en het gemeentelijk fonds) tot uitvoering brengen.

Realisatie:

- Voor Skillsgarden is een projectleider aangesteld en er zijn vier jongeren getraind. Werving van de jongeren bleek lastig.
- Twee jeugdverpleegkundigen zijn aangesteld. Het kostte tijd om geschikt personeel hiervoor te vinden.
- In Heechterp is het eerste theatergezelschap 'T Verskil in het programma Gezond met Cultuur geselecteerd samen met sleutelfiguren.
- Dbieb heeft de programmering voor de basisvaardigheden opgepakt. Zie voor de verdere details hoofdstuk 4 resultaten.

Veiligheid

Doel: voorkomen dat jongeren in de criminaliteit komen of er verder in afglijden. Zorgen dat ze succesvol re-integreren.

1. Voornemen: inzichtelijk maken van zorginstellingen in delen van Leeuwarden Oost om de negatieve impact op de leefbaarheid en veiligheid in de directe woonomgeving te verminderen.

Realisatie: De negatieve impact van zorginstellingen op de leefbaarheid en veiligheid, concentreert zich vooral in de Vlietzone/Oud Oost. In 2024 is het Plan van Aanpak Vlietzone vastgesteld door de gemeente, waar de aanpak van deze problematiek onderdeel van is. Daarnaast vormt particuliere verhuur onderdeel van dit probleem en ook dit onderwerp is onderdeel van het Plan van Aanpak waarbij de verhuurverordening in de Vlietzone wordt uitgewerkt.

2. Voornemen: uitvoeringsplan Preventie met Gezag / ondermijning en Vliet 2024-2026 samen met de partners opleveren.

Realisatie: Het onderzoek naar veiligheidsonderwerpen in Leeuwarden Oost is uitgevoerd. Er volgt nu een verkenning op vijf thema's om te bepalen of vanuit het programma Leeuwarden Oost aanvullende inzet nodig is. Of dat de reguliere inzet vanuit partners toereikend is. Ook zijn uit het onderzoek onderwerpen op wijkniveau naar voren gekomen die per wijk worden opgepakt. De gemeentelijke Plannen van Aanpak Ondermijning en Vlietzone zijn opgeleverd door de gemeente en betrokken partners.

3. Voornemen: Netwerksamenwerking Preventie met Gezag (PmG) inrichten met daarin samenwerkingsafspraken tussen de PmG partners, inclusief convenant MultiTeam. Inclusief afspraken over werkprocessen, gegevensdeling en positionering MultiTeam bij partners.

Realisatie: Werkwijze MultiTeam is verder ontwikkeld:

Er zijn 42 jongeren aangemeld waarvan 35 jongeren in een persoonsgerichte aanpak (PGA), 18 in de lokale preventieve aanpak en 13 in aanpak van het ZVHF. Daarbij is gewerkt aan het privacy convenant. Er is extra personeel binnen de aanpak Preventie met Gezag ingezet voor een beter bereik en aanpak voor de jeugd. Voor de aanpak KansRIJK zijn voor vijf jongeren begeleidingstrajecten ingezet en positief afgerond. Daarnaast voor een tiental casussen vanuit KansRIJK met PmG-partners screenings-trajecten met jongeren en hun ouders gevoerd t.b.v. passende ondersteuningstrajecten.

De Re-Integratie Officiers (RIO's) zijn begin 2024 gestart en zij hebben zes inwoners uit Leeuwarden Oost in traject/begeleidt na detentie. Zij nemen ook deel aan persoonsgerichte overleggen van het MultiTeam. Cambuur Verbindt heeft met het Dreamschootraject ongeveer 30 jongeren bereikt die gedurende 20 weken dit traject hebben gevolgd. Met de voorlichting door Halt op PO/VO-groepen en klassen zijn er 55 bereikt en daarnaast 24 aanvullende interventies door hen op scholen ingezet. Er zijn 36 voorlichtingen door Jongerenwerk op PO/VO-groepen en klassen gedaan. Voorlichtingen worden waar mogelijk in samenhang door PmG-partners ingezet om de weerbaarheid van jongeren te vergroten in het kader van ondermijnende criminaliteit. Als laatste is er onderzoek gedaan naar het vergoten van de weerbaarheid van jongeren afkomstig van Curaçao naar aanleiding van een zorgelijk signaal in het onderzoek van Tops en van der Torre.

SPUK activiteit: Buurtbazen met activiteiten voor de jeugd. Zo'n 90 jongeren bereikt en 18 grote groepsactiviteiten georganiseerd. Er zijn 25 jongeren individueel begeleidt naar meer perspectief.

3a. Geleerde lessen over 2024

Gedurende 2024 zijn er verschillende zaken opgevallen en hebben we van initiatieven, pilots en projecten geleerd. Wat ging er goed, wat is opgevallen en wat kan beter? Hieronder een opsomming van onze geleerde lessen.

1. **Aansluiten bij behoeften van bewoners lukt alleen door dichtbij te zijn**

Bij de uitvoering van het Gezinslab heeft het gewerkt om coördinerende professionals in de wijken de leiding te geven over een wijkgerichte aansturing. Met één been in het systeem en één been erbuiten. Houd het contact dichtbij en zet niet te veel lagen ertussen.

Dichtbij bewoners zijn, helpt om aan te sluiten op hun behoeften en dit samen te brengen naar bestuur en organisaties. Daarbij draagt een positief mensbeeld bij aan het opbouwen van vertrouwen bij bewoners. Zoeken naar wat er wél kan binnen het bestaande systeem. Proberen blokkades te doorbreken en mogelijkheden te zien waar anderen ze niet zien. Meer tijd en aandacht om samen te bouwen helpt om de doelen te bereiken. We zien dat het koppelen van bewoner die willen helpen en die hulp nodig hebben werkt via coördinatie. Denk aan buurtgezinnen en taalmaatjes.

2. **Wijkgericht samenwerken is een meerwaarde**

Met Leeuwarden Oost staat er een netwerk aan samenwerkingspartijen over alle domeinen heen. Hierdoor is er meer zicht op wat er in de wijken speelt en kan er gericht worden ingespeeld op de behoeften van de bewoners. We zien daarbij de meerwaarde van wijkgericht samenwerken, denk aan alle partijen die deelnemen in het MultiTeam. Of de samenwerking van Elken en Amaryllis bij de sociale plus in de sloop-nieuwbouw in Heechterp waarin het verbeteren van het toekomstperspectief van bewoners centraal staat.

3. **De toewijzing van tijd en arbeidskracht is essentieel voor succes**

De initiatieven waarbij er focus en toewijding is en duidelijke afspraken zijn gemaakt over rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn succesvoller dan andere initiatieven. Daarbij is duidelijkheid over de inzet van financiële middelen een vereiste. Dit biedt tevens betere mogelijkheid om doorbraken te realiseren en professionals te faciliteren in hun werk met bewoners. We zien dat waar er vertraging is in het proces dat vaak zit op personele vraagstukken. Geschikt personeel is soms lastig te vinden, continuïteit is soms onvoldoende gewaarborgd door wisselingen of de tijd is te beperkt waardoor de aanpak en daarmee de bewoners niet de aandacht krijgen die ze nodig hebben.

Sommige partners hebben met extra middelen hun eigen capaciteit herzien om extra inzet te organiseren en zo hun doelen te halen. Dit zien we bij Preventie met Gezag, waar meer tijd is voor de doelgroep dan in de reguliere aanpak en zo ook meer integraal kan worden samengewerkt. Er zijn tevens partners zoals de Politie die binnen de bestaande formatie extra prioriteren zoals de wijkagenten meer tijd geven aanwezig te zijn in de wijk en bewoners de aandacht te geven die mensen daar nodig hebben.

4. **Klein starten maakt beweging en verandering mogelijk**

Door klein te beginnen, komen activiteiten sneller van de grond en kan er meer integraal gewerkt worden. Het is minder overweldigend en makkelijker te beheren. Vooral als de partners onderdeel zijn van een complexe organisatiestructuur met een grote achterban. Als programma kom je in aanraking met meerdere disciplines op een afgebakend gebied van vijf wijken. Dit is overzichtelijk, maakt het makkelijker om verbindingen te maken en het zorgt voor meer regelmaat en continuïteit.

Waar de activiteiten succesvol zijn, is het mogelijk om uit te breiden naar andere delen van de stad. Diverse interventies bevinden zich in verschillende fases en kunnen van elkaar leren.

5. **Plus/ innovatie is pas mogelijk als het reguliere werk op orde is**

Het programma vraagt van de partners extra inzet bovenop regulier werk, wat soms knelt. Als de basis nog niet helemaal op orde is, is het lastiger een plus of innovatie te realiseren. De aanpak richting innovatie maakt zichtbaar waar de reguliere werkwijze niet of onvoldoende werkt. Extra activiteiten ontwikkelen is dan lastig. Dus waar de reguliere werkwijze goed is ingericht, kan een plus/innovatie tot stand komen en gebiedsgericht, overstijgend worden samengewerkt.

Bewonersbetrokkenheid vraagt bijvoorbeeld veel aandacht en tijd om zorgvuldig te doen. Het vertrekpunt is in de wijken van Leeuwarden Oost anders door wantrouwen bij bewoners of achterstallig onderhoud. Er moet eerst geïnvesteerd worden in de basis, zoals het opbouwen van een relatie en het ontwikkelen van een wijkafvaardiging zoals een wijkpanel of wijkvereniging.

6. **Gezamenlijke analyse draagt bij aan een soepele uitvoering**

We hebben geleerd om eerder in het proces gezamenlijk de analyse te maken van problemen om vervolgens oplossingsrichtingen te verkennen. Zowel vanuit data als door te spreken met bewoners en professionals. Hierdoor ontstaat gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de opgave, sluit een eventuele plus beter aan op regulier werk en verloopt de uitvoering soepeler.

7. **Monitoring inrichten vanaf de ontwikkeling van een nieuwe interventie**

Voor de vergelijking van de huidige werkwijze en een nieuwe interventie is het van belang dat de monitoring vanaf de ontwikkelfase van een nieuwe interventie wordt ingericht. Door monitoring vanaf de ontwikkelfase te integreren, zorg je ervoor dat de interventie effectief en efficiënt wordt uitgevoerd, met een grotere kans op succes en een positieve impact.

8. **Nieuwe contractafspraken zijn nodig voor de inzet van financiële middelen**

Nieuwe financiële middelen, zoals subsidies of innovatiefondsen, hebben vaak specifieke voorwaarden en doelstellingen die niet altijd binnen de bestaande contracten passen. Dit vereist aanpassingen en tijd om ervoor te zorgen dat de middelen op de juiste manier worden gebruikt. Innovatieve activiteiten vragen daarbij vaak om meer flexibiliteit dan traditionele contracten bieden. Dit betekent dat er nieuwe afspraken nodig zijn om ruimte te maken voor experimenten en aanpassingen tijdens de interventies of activiteiten. Tenslotte vragen nieuwe middelen soms om andere juridische en administratieve eisen dan bestaande middelen.

Hoofdstuk 4: Wat is bereikt en wat is gedaan (output/resultaat)

Algemeen

In het jaarverslag 2023 beschreven we de financiële verantwoording per pijler en interventie. In dit jaarverslag wordt dit anders aangevlogen. Hieronder staat de verantwoording per pijler en interventie van "Wat is bereikt" en "Wat is gedaan". Dit op basis van inhoud en financiën. Mits er sprake is van een afwijking (niet behalen doelstelling of koers), wordt dit separaat toegelicht.

Wat is bereikt?

- Doelrealisatie op koers of gelukt
- Doelrealisatie niet gelukt / gestopt
- Anderszins het toelichten waard

Tabel: Status realisatie ambitie

<i>Te bereiken ambitie</i>	<i>Status realisatie ambitie</i>
Ambitie	
Binnen 20 jaar in de 5 wijken van Leeuwarden Oost armoede van generatie op generatie doorbreken.	
Impact (hogere doel)	
Met een speciaal programma maakt de gemeente de komende twintig jaar met vijftig partners in de stad Leeuwarden Oost leefbaarder. Iedereen moet er fijn kunnen wonen, met een goede opleiding, een volwaardig inkomen en in een goede gezondheid.	
Lange termijn effecten (outcome)	
1. De bewoners van Leeuwarden Oost ervaren een goede kwaliteit van leven middels toename in bestaanszekerheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en vertrouwen.	
2. De bewoners van Leeuwarden Oost hebben perspectief op leren, werk, wonen, gezondheid en een veilige en leefbare omgeving.	
Korte termijn effecten (output)	
Realisatie interventie en projectdoelen	

Ambitie, impact, outcome en output

Doelstelling van het programma is om op lange termijn (20 jaar) de intergenerationele armoede te doorbreken. Daarvoor worden interventies ingezet. De uitkomsten van deze interventies worden per jaar gemonitord (output). Alleen zijn we geïnteresseerd in het gezamenlijke effect van alle interventies op langere termijn. Daarom wordt per pijler de outcome gemonitord. Deze outcome-indicatoren worden bijgehouden in het dashboard Leeuwarden Oost (<https://leeuwarden.incijfers.nl/dashboard/leeuwarden-oost/>). Aangezien de gewenste outcome een effect op (middel)lange termijn is, zal er na vier jaar een evaluatie van de outcome ontwikkeling plaatsvinden.

Toelichting op wat bereikt en gedaan is

- Prestatie behaald
- Prestatie niet behaald
- Anderszins het toelichten waard

● **Algemene Toelichting op wat is bereikt**

Het programma kent een looptijd van 20 jaar. Als zodanig kunnen we nog niet zeggen dat de ambitie van het doorbreken van de intergenerationele armoede al gerealiseerd is. Wel kan gesteld worden dat we met de uitvoering van de meeste interventies en projecten op koers liggen. De pijler leren, gezondheid en veiligheid lopen grofweg op koers. De pijler wonen vraagt een lange adem. Het komt steeds meer richting uitvoering waarbij het helpt een gezamenlijke meerjarige strategie in de vorm van het ontwikkelprogramma te hebben. De pijler werk loopt achter op de gewenste uitvoering, omdat het minder eenvoudig is georganiseerd met een pallet aan werkgevers. Ook was de aanpak die ontwikkeld werd onvoldoende onderscheidend ten opzichte van de reguliere aanpak vanuit de gemeente.

Op de volgende pagina wordt per pijler en per interventie aangegeven of de beoogde realisatie (output/resultaat) behaald is. Tevens wordt aangegeven of er sprake is van een inhoudelijke of financiële afwijking, waarbij een inhoudelijke afwijking in de kolom "Realisatie" kort wordt toegelicht. Een financiële afwijking wordt separaat toegelicht bij "Financiën".

Tabel: Realisatie Programma Leeuwarden Oost

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
1	Programma	Programmabureau	Uitvoeringscapaciteit programma	De bezetting op de beschikbare formatie is volledig ingevuld.	●	●
		Liaison gemeente: Gemeentelijke counterpart Programmabureau	Aansluiting tussen programmabureau en gemeentelijke partner	Er is een gemeentelijke counterpart aangesteld in de vorm van een Senior Projectleider Maatschappelijke Vernieuwing die in 2024 is gestart.	●	●
2	Monitoring	Kwantitatieve monitoring	Monitoring effect programma	Het dashboard Leeuwarden Oost draait en wordt eenmaal per jaar geactualiseerd, zodra de data beschikbaar is.	●	●
		Kwalitatieve monitoring		Er is een kennisnetwerkcoördinator aangesteld die een plan heeft gemaakt om een lerende beweging op gang te brengen met kenniscafé's die in 2025 starten. De overkoepelde kennisagenda wordt nog ontwikkeld en beoordeeld op haalbaarheid.	●	●
3	Bewoners	Wijkplannen	Toename bewonersbetrokkenheid	De nieuwe route is gestart in Camminghaburen en buurkracht is gestart in de wijken Vrijheidswijk, Heechterp, Oud Oost en Bilgaard. Moes heeft de opdracht gekregen om te verkennen wat de mogelijkheden	●	●

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
				zijn voor bewonersbetrokkenheid in het Vliet waarbij de oplevering in 2025 is. In de wijken Bloemenbuurt-Oldegalilieën, Camminghaburen en Tjerk-Hiddes/Cambuursterhoek zijn de wijkplannen nog niet tot uitvoering gekomen vanwege ondercapaciteit. Bij de andere wijken zijn de wijkplannen wel opgestart of tot uitvoering gekomen.		
		Bewonersbetrokkenheid		Er is een coördinator bewonersbetrokkenheid aangesteld. Activeren bewoners Leeuwarden Oost/ De Bus is in 2024 overgenomen door de wijken vanuit het gebiedswerk waar dat paste bij o.a. bakkie in de buurt.	●	●
4	Leren	School en omgeving (Rijke schooldag): Opschaling extra leer en ontwikkeltijd op 10 plus IKC's	Er is voor alle kinderen en jongeren structureel extra leer- en ontwikkeltijd op de 10 plus IKC's.	Voor 1.521 kinderen van 4-12 jaar is er 2-4 uur extra leer- en ontwikkeltijd gerealiseerd.	●	●
		Ouderbetrokkenheid	Ouders kijken mee en weten wat er gebeurt en ouders hebben meer (taal)vaardigheden om hun kinderen te ondersteunen in hun ontwikkeling.	Op 3 IKC's gaan de ouderschapsklassen starten door DBieb.	●	●

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
		Lifecoaching	Alle kinderen en jongeren kunnen kiezen voor een coach/rolmodel tijdens hun schoolcarrière.	Er zijn door 4 lifecoaches 93 jongeren begeleid waarvan 55 uit Leeuwarden Oost. Er is een MKBA gemaakt wat inzicht geeft in de resultaten. De functies worden geborgd bij en door de gemeente.	●	●
		Ontwikkeling jonge kind	Ontwikkeling van kinderen uit kwetsbare gezinnen stimuleren en achterstand te voorkomen.	De 10 gratis kinderopvangplaatsen (50 dagdelen) zijn voor gemiddeld 16 kinderen afkomstig uit 10 gezinnen.	●	●
		Ontwikkeling jonge kind	Overgang naar primair onderwijs gemakkelijker maken voor kinderen die eventueel achterstand hebben op taal- en sociaal emotionele ontwikkeling.	Er zijn 25 pedagogische IKC-medewerkers voor de doelgroep 2-6 jaar getraind en gestart op 10 IKC's.	●	●
		Basisvaardigheden (Taalmaatje)	Hogere participatie aan wijkverbetering/meer werk in de wijk	Er zijn 18 taalmaatjes gekoppeld via DBieb.	●	●
5	Werken	Baanmatching	1. Werken loont meer en er zijn minder drempels om te kunnen werken: meer vaste contracten, mogelijkheden voor omscholing en kinderopvang 2. Werkgevers bieden meer	Er zijn 50 dagdelen gratis kinderopvang gerealiseerd waarvan er al ouders doorstromen naar regulier werk. Samenwerking met consultants werk op school wordt verkend.	●	●

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
			baangaranties, ontwikkelingsmogelijkheden en stageplaatsen (op maat) voor (werkende) bewoners	Baangaranties zijn verkend of werkgevers en voor open staan. Dat staan ze maar is nog niet afgegeven. Plan is nog in ontwikkeling.		
		Basisbanen	Hogere participatie aan wijkverbetering/meer werk in de wijk	Er zijn 16 basisbanen gerealiseerd waarvan 13 uit Leeuwarden Oost en/of actief in Leeuwarden Oost wat bijdraagt aan de wijkverbetering.	●	●
		Jongeren UIT de bijstand	1. Werken loont meer en er zijn minder drempels om te kunnen werken: meer vaste contracten, mogelijkheden voor omscholing en kinderopvang 2. Werkgevers bieden meer baangaranties, ontwikkelingsmogelijkheden en stageplaatsen (op maat) voor (werkende) bewoners	Plan is gebaseerd op de ervaringen en methode met de lifecoaches. We zien dat die jongeren ook behoefte hebben aan toeleiding naar dagbesteding, werk en een vergelijkbare werkwijze. De uitvoering heeft vertraging opgelopen en start in 2025.	●	●
		Werk in de wijk	3. Hogere participatie aan wijkverbetering/meer werk in de wijk	Er is gewerkt aan extra participatieplekken zoals voor de sociale voedseltuin in Heechterp, bij Bilgaard en het netwerkcentrum via het Gezinslab en voor de uitvoering van de wijkplannen. Met de werkgevers loopt de afstemming nog voor samenwerking.	●	●

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
		Jongeren financieel zelfredzaam	Inwoners komen financieel beter rond.	Plan met de uitvoerders op de VO scholen en wijken ontwikkeld dat in 2025 wordt uitgevoerd. Hierin ontstaat een doorgaande leerlijn in het onderwijs waarin leerlingen met geld leren omgaan.		
6	Wonen	Verduurzaming Leeuwarden Oost (VLO)	Er worden 1600 particuliere woningen verduurzaamd en 1600 bomen/struiken gepland de komende 10 jaar.	Bij 11 van de 38 woningen die onderdeel zijn van de pilot is gestart met de verduurzaming. Er is aangelopen tegen veel ecologische vraagstukken in het systeem voor de verduurzaming. Tot en met 2024 zijn er 94 bomen gepland waarvan 47 toe te schrijven zijn aan 2024. Tevens zijn er 84 nieuwe locaties gevonden voor bomen voor plantseizoen 2024/2025.		
		Misstanden Particuliere Verhuur	Bewoners ervaren een goed particulier verhuurderschap met goed contact met de verhuurder, eerlijke huurprijzen en tijdig onderhoud.	Er is onderzoek gedaan naar de juridische en bestuurlijke instrumentarium. Naar aanleiding hiervan gaat in 2025 de invoering van een algemene verhuurdersvergunning onderzocht worden door de gemeente. Apart informeren van huurders wordt niet opgestart, want dit past bij de reguliere werkwijze. Wijkregisseur Vliet kan hierin ondersteunen.		

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
		Sociale plus op de herstructurering van Heechterp	Inwoners hebben meer betekenisvolle, informele contacten (familie, vrienden, buren en/of collega's) en kunnen vertrouwen op professionals die maatwerk leveren.	Projectaanpak is ontwikkeld. Er kon nog niet gestart worden met de huisbezoeken vanwege personele bezetting, maar deze gesprekken zullen in 2025 van start gaan.		
		Leefomgeving	Inwoners zijn tevredener over de kwaliteit van hun woonomgeving; minder zwerfafval, klimaatbestendig, nodigt uit tot spel, ontmoeten en bewegen.	Voor de sociale voedseltuin zijn twee locatie gevonden in Heechterp in samenwerking met het bewonersbedrijf. Voor mobiele voedseltuinen is samenwerking met Arcadia gevonden. Proef voor grofvuil is ontwikkeld en start in 2025.		
7	Gezondheid	Pilot resultaatfinanciering	Inwoners hebben meer betekenisvolle, informele contacten (familie, vrienden, buren en/of collega's) en kunnen vertrouwen op professionals die maatwerk leveren.	Er zijn in totaal over 2023 en 2024 75 trajecten succesvol gedeclareerd van de lopen 144 trajecten en 46 daarvan zijn gerealiseerd in 2024.		
		Pilot Leeuwarden Schuldenvrij	Inwoners komen financieel beter rond.	Er zijn 78 huishoudens schuldenvrij waarbij de aflossing gemiddeld neerkwam op € 2.050 per deelnemer. Rapportage hiervan wordt opgeleverd in 2025.		

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
		Financiële barrière kraamzorg	Kinderen en jongeren hebben vaker een goede start en een stabiel en veilig thuis.	Ivm beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel zijn pas eind 2024 twee jeugdverpleegkundigen van de GGD gestart met de verkenning voor extra ondersteuning aan kwetsbare gezinnen met hele jonge kinderen.		
		Gezond in de wijk Participatie, inclusie, sterke sociale basis (Kunst in de buurt)	Inwoners hebben meer betekenisvolle, informele contacten (familie, vrienden, burens en/of collega's) en kunnen vertrouwen op professionals die maatwerk leveren.	In Heechterp is het eerste kunstenaarscollectief T' Verskil gestart in samenwerking met bewoners. Met het wijkcultuurfestival zijn 200 mensen bereikt.		
		Buurtgezinnen	Signalen worden vroeger opgepakt. Afname gebruik jeugdhulp.	Er zijn in 2024 19 nieuwe matches gemaakt met buurtgezinnen en daarnaast 6 buiten Leeuwarden Oost. In totaal zijn er nu in 2023 en 2024 31 vraaggezinnen gekoppeld met een steungezin. Besparing op de jeugdzorg is zichtbaar wanneer er sprake is van jeugdzorg in het gezin.		
		Basisvaardigheden (uitbreiding Boekstart op kinderopvang en Dbos op IKC)	Inwoners bewegen voldoende en hebben meer vaardigheden om gezond te leven.	Er zijn ca. 150 deelnemers geweest en 18 koppelingen taalmaatjes.		
		Klasse!Kas	Er komen geen jongeren meer in problematische schulden door vroegtijdig en adequaat handelen.	Er zijn 4 groepen gestart op 3 IKC's met een bereik van 84 leerlingen.		

Wat is bereikt en wat is gedaan

Nr	Thema/ pijler	Interventie 2024	Beoogde doelstelling (outcome)	Realisatie (output/resultaat)	Te verantwoorden	
					Inhoudelijk	Financieel
		Sociale plus Skills Garden	Inwoners zijn tevredener over de kwaliteit van hun woonomgeving; minder zwerfafval, klimaatbestendig, nodigt uit tot spel, ontmoeten en bewegen.	Er zijn 4 jongeren opgeleid als sport en beweeginstructeur.		
8	Veiligheid	Preventie met gezag	Intensieve samenwerking tussen lokale partijen en strafketenpartners en een goed gevulde gereedschapskist waaruit met Multiteam kan putten zonder wachtlijsten.	Het multiteam heeft in 2024 42 aanmeldingen gehad waarbij jongeren geholpen zijn via het mulitteam of elders.		
		Inzet professionals PMG	De levensloopaanpak wordt sluitend gemaakt. Hierdoor zijn kinderen, jongeren en jongvolwassenen tijdig in beeld vanuit zowel preventief als repressief oogpunt en wordt er een aanpak op maat ingezet.	Er volgt in 2025 een rapportage over Preventie met Gezag.		

Financiën

Gerealiseerde dekking 2021 t/m 2024

Hieronder de gerealiseerde dekking tot en met 2024. Dit overzicht gaat uit van de ontvangen dekking per jaarschijf (cashflow) en betreffen alleen de kasstromen die via de gemeente lopen. Daarin wijkt het overzicht af van vorig jaar, waarbij het overzicht uitging van de toegerekende kasstromen over de jaren.

Tabel: Gerealiseerde dekking (cashflow) 2021 t/m 2024 Bedragen x € 1.000

Partij	2021	2022	2023	2024	Totaal	%
Gemeente	€ 180	€ 978	€ 1.997	€ 4.129	€ 7.284	16%
Partners	€ 90	€ 208	€ 569	€ 579	€ 1.446	3%
Provincie	€ 0	€ 750	€ 0	€ 0	€ 750	2%
Rijk	€ 20.980	€ 1.412	€ 6.292	€ 7.064	€ 35.748	79%
Eindtotaal	€ 21.250	€ 3.348	€ 8.858	€ 11.772	€ 45.228	100%

Hieronder de gerealiseerde dekking (cashflow) over 2024 onderscheiden naar de diverse partijen.

Tabel: Gerealiseerde dekking (cashflow) 2024 Bedragen x € 1.000

Partij	Wie/wat	Bron	Totaal	%
Rijk	Ministerie BZK	Decentrale uitkering	€ 92	
		SPUK Kansrijke wijk	€ 475	
	Ministerie J&V	Preventie met Gezag	€ 1.929	
	Ministerie OCW	SPUK Kansrijke wijk	€ 3.016	
	Ministeries OCW/SZW	SPUK Kansrijke wijk	€ 624	
	Ministerie SZW	Decentrale uitkering	€ 90	
		SPUK Kansrijke wijk	€ 731	
	Ministerie VWS	SPUK GALA	€ 106	
			€ 7.063	60%
Gemeente	Domeinen	Exploitatie	€ 2.287	
	Reserve	Fondsen coalitieakkoord	€ 1.156	
		ISV III	€ 687	
			€ 4.130	35%
Partners	Bestuur LO	Facturen	€ 109	
	Fonds Nuts Ohra	Subsidie	€ 263	
	Nieuwe Stads Weeshuis	Subsidie	€ 9	
	St De Friesland	Subsidie	€ 198	
			€ 579	5%
Eindtotaal			€ 11.772	100%

Bovenstaande overzichten betreffen alleen de ontvangen bedragen (cashflows).

Toelichting dekking 2024

De begrote dekking over 2024 bedroeg € 10,1 mln. (gemeentelijke begroting 2024 inclusief overhead). De gerealiseerde dekking bedraagt € 11,7 mln. Er is dus € 1,6 mln. meer aan dekking ontvangen over 2024. Dit heeft een aantal oorzaken. De voornaamste twee redenen zijn: het kasritme van de toegekende SPUK Kansrijke wijk middelen voor de jaren 2023 tot en met 2025 zijn anders dan begroot. Voor het project Preventie met gezag hebben we voor de jaren 2023 tot en met 2025 extra loon- en prijscompensatie toegekend gekregen.

Toelichting bijdrage partners

- Bestuur LO:
De organisaties die deel uit maken van het bestuur Leeuwarden Oost doen jaarlijks een bijdrage aan de programmabureau kosten (facturen € 109K). Uitgangspunt voor de toerekening is grofweg 50% rijk, 25% gemeente en 25% partners van de programmabureaukosten minus de overhead. De overhead is voor rekening van de gemeente. De begrote bijdrage van de partners bedroeg voor 2024 € 244K. De realisatie over 2024 is € 109K. Het verschil is opgevangen middels subsidie van Stichting De Friesland ad € 75K en verrekening met incidentele bijdragen van het rijk en incidentele gemeentelijke meevallers. Bij het bestuurlijk overleg van 13 december 2022 is de bijdrage per bestuurlijke partner voor drie jaar vastgelegd (2023-2025). Vanaf 2026 moeten er nieuwe afspraken worden gemaakt voor de hoogte van de partnerbijdrage bestuur LO.
- Fonds Nuts Ohra:
FNO heeft voor een aantal projecten subsidie verstrekt: Gezinslab fase 1 € 499K (2021-2024), Gezinslab fase 2 € 1.145 mln. (2024-2030) en de Pilot Resultaatfinanciering € 126K (2023-2024). Per saldo hebben we over 2024 € 263K ontvangen.
- Nieuw Stads Weeshuis:
Het Nieuw Stads Weeshuis heeft een subsidie toegekend voor de realisatie van een vakantiebank voor mensen die te arm zijn om op vakantie te kunnen ad € 9K over 2024.
- Stichting De Friesland:
Stichting de Friesland heeft een subsidie van € 600K toegekend voor drie jaren (2023-2026) betreffende: Scoren voor gezondheid/Expeditie gezondheid € 105K, Gezinslab € 115K, Organisatie € 350K en Skillsgarden € 30K. Per saldo hebben we over 2024 € 198K ontvangen.

Aandachtspunt komende jaren

Aandachtspunt voor komende jaren is dat de gemeentelijke financiering loopt tot en met 2026 en dus voor na die periode de dekking op de meeste punten nog geregeld moet worden. Vanuit de financiering van het Rijk is de financiering grotendeels gedekt tot en met 2028 waarvan we in 2025 nog een aanvraag (Spuk Kansrijke wijk) voor die periode moeten indienen.

Financiële afwijkingen

● *Wijkplannen*

Voor het onderdeel Wijkplannen was het noodzakelijk een coördinator aan te stellen, omdat de afstemming met de bewonersorganisaties extra contact vraagt naast het reguliere werk, waarna de uitvoering wel op gang is gekomen. Niet alle dekkingsbijdragen behoeften echter over 2024 opgevraagd te worden. De geraamde bijdragen uit gemeentelijke reserves ad € 1,8 mln. Er is € 639K onttrokken en € 1,2 mln. wordt doorgeschoven van 2024 naar 2025.

● *Volkshuisvestingsfonds*

Op 26 januari 2022 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet van € 1 mln. beschikbaar gesteld voor de voorbereiding - en experimenteerfase van het project Verduurzaming Leeuwarden Oost. Dit voorbereidingskrediet is gedekt uit de in de gemeentelijke Begroting 2022 opgevoerde bedrag van € 4,5 mln. voor cofinanciering van dit project. In 2023 en 2024 is vanuit het voorbereidingskrediet van € 1 mln. verder gewerkt aan de uitvoering van het experiment om de eerste woningen te verduurzamen en 3 energielabel stappen te zetten. Vanwege de zorgvuldigheid voor het kunnen isoleren van buitenmuren en de mogelijke aanwezigheid van dieren heeft het experiment vertraging opgelopen. Het restant van € 534K wordt overgeheveld naar 2025 en zal ingezet worden ter afronding van het experiment. De resterende € 3,5 mln. van de cofinanciering wordt eveneens overgeheveld voor de verdere uitvoering van het project na de voorbereidingsfase. In 2025 zal middels een raadsvoorstel een draaiboek worden voorgelegd waarin de werkwijze voor de verduurzaming van overige ruim 1.500 woningen beschreven is.

Hoofdstuk 5: Monitoring stand van zaken over 2024

In Kwantitatieve monitoring

We zijn inmiddels weer een behoorlijke stap verder met het vormgeven van de monitoring. Met hulp van het economisch onderzoeks- en adviesbureau Decisio en het gemeentelijke datacentrum Sociaal domein hebben wij per pijler en interventie outputindicatoren gedefinieerd. De aantallen per outputindicator worden vanaf heden per jaar verzameld op basis van inhoudelijke kennis. Sommige interventies hebben geen outputindicatoren omdat de interventie zich daarvoor niet leent. Bij deze interventies wordt het behaalde resultaat beschreven.

Doelstelling van het programma is om op lange termijn de intergenerationele armoede te doorbreken. Daarvoor worden interventies ingezet. De uitkomsten van deze interventies kunnen per jaar worden gemonitord (output). Echter zijn we geïnteresseerd in het gezamenlijke effect van alle interventies op langere termijn. Daarom wordt per pijler de outcome gemonitord. Deze outcome indicatoren worden bijgehouden in het dashboard Leeuwarden Oost (<https://leeuwarden.incijfers.nl/dashboard/leeuwarden-oost/>).

Kwalitatieve monitoring

De benodigde kennis is zo complex dat er niet één instantie is die alles weet. Daarom vraagt het ophalen, delen en duiden van data om samenwerking met alle partners en met name de kennisinstellingen. Om deze samenwerking robuust te maken, wordt een kennisnetwerk opgericht. Dit netwerk zorgt ervoor dat vragen uit de praktijk worden opgehaald, dat onderzoek op elkaar wordt afgestemd en dat kennis circuleert en leidt tot concrete adviezen en aanbevelingen ten behoeve van het programma. In het netwerk onderhouden onderzoekers contact met elkaar en met de uitvoerders van het programma, zodat de behoefte en het aanbod aan kennis op elkaar worden afgestemd. Daarmee levert het kennisnetwerk ondersteuning aan de uitvoerende praktijk alsook de besturing van het programma.

In 2024 is een kennisnetwerkcoördinator aangesteld. De werkzaamheden betreffen het opzetten, aanjagen en coördineren van het kennisnetwerk Programma Leeuwarden Oost om te komen tot een goede kennisagenda en aanpak. Daaruit is voorgesteld om in 2025 een reflexieve monitoring op te zetten om op thema praktijkkennis, ervaringskennis en wetenschappelijke kennis te delen en door te ontwikkelen om zo een lerende beweging op te zetten. Reflexieve monitoring is relevant in complexe, dynamische situaties waar voortdurende feedback en aanpassingsvermogen essentieel zijn, zoals in het programma Leeuwarden Oost.

Het doel is een cultuur van continu leren en samenwerken te bevorderen, waarbij bewoners, beleidsmakers en wetenschappers gezamenlijk werken aan de duurzame transformatie van Leeuwarden Oost. Een eerste aanzet is het organiseren van een Kenniscafé Arena. Deze Kenniscafé's dienen als ontmoetingsplek voor inwoners, professionals, vrijwilligers, beleidsmakers en onderzoekers in Leeuwarden Oost. Met als doel kennisuitwisseling, het opdoen van nieuwe inzichten en gezamenlijke inspanning voor verbetering binnen thema's van het Programma Leeuwarden Oost.

Door inwoners, professionals, vrijwilligers, beleidsmakers en onderzoekers te laten reflecteren op de voortgang en impact van interventies, ontstaat een open leeromgeving. Dit maakt het mogelijk om het programma en interventies tijdig aan te passen op basis van ervaringen en feedback uit de wijk. Het kennisnetwerk biedt daarbij de wetenschappelijke ondersteuning die nodig is om een lerende aanpak te verankeren. Verdere inrichting van de reflexieve monitoring wordt met de gemeente in 2025 verder uitgewerkt.